



LECTIO DIVINA

SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Jn 16,12-15

Szentháromság vasárnapja („C” év)



Az Igazság Lelke elvezet majd titeket a teljes igazságra



PÉCSI EGYHÁZMEGYE

„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIÁS 29:11)

+ EVANGÉLIUM Szent János könyvéből

Az Igazság Lelke elvezet majd titeket a teljes igazságra

Búcsúbeszédében Jézus így szólt tanítványaihoz:

„Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek. Amikor azonban eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet titeket a teljes igazságra.

Nem magától fog beszélni, hanem azt mondja el, amit hall, és a jövődőt fogja hirdetni nektek. Megdicsőít engem, mert az enyémből veszi, amit majd hirdet nektek.

Minden, ami Atyámé, enyém is. Ezért mondtam, hogy az enyémből veszi, amit majd hirdet nektek.”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

¹² Ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν, ἀλλ’ οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι·

Még sok dolgot birtoklok, hogy elmondjam nektek, de most nem tudjátok viselni.

¹³ ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάση· οὐ γὰρ λαλήσει ἄφ’ ἑαυτοῦ, ἀλλ’ ὅσα ἀκούσει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Amikor pedig eljön az, az igazság Leleke, el fog vezetni titeket a teljes igazságra: ugyanis nem magától fog beszélni, hanem amiket hallani fog, el fogja beszélni, és fel fogja tárni nektek a jövő dolgokat.

¹⁴ ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Az meg fog dicsőíteni engem, mert az enyémből fogja kapni, és fogja feltárni nektek.

¹⁵ πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ ἐμὰ ἐστίν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Mindaz, amiket birtokol az Atya, az enyém: ezért mondtam, hogy az enyémből kapja, és fogja feltárni nektek.

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹² ADHUC MULTA HABEO VOBIS DICERE, SED NON POTESTIS PORTARE MODO.

¹² **Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek.**

¹² Még sok mondanivalóm volna számotokra, de most még nem tudjátok elviselni.

¹² **Még sok mondanivalóm volna, nem vagytok azonban elég erősek.**

¹² *Még sok mondani valóm van hozzátok, de most el nem hordozhatjátok.*

¹² Még sok mindent kell nektek mondanom, de most nem tudjátok elviselni.

¹³ CUM AUTEM VENERIT ILLE, SPIRITUS VERITATIS, DEDUCET VOS IN OMNEM VERITATEM; NON ENIM LOQUETUR A SEMETIPSO, SED QUAECUMQUE AUDIET, LOQUETUR ET, QUAE VENTURA SUNT, ANNUNTIABIT VOBIS.

¹³ Hanem amikor eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet benneteket a teljes igazságra. Nem magától fog beszélni, hanem azt mondja el, amit hall, és a jövődőt fogja hirdetni nektek.

¹³ Amikor pedig eljön az igazság Lelke, ő elvezet majd titeket a teljes igazságra, mert nem magától fog szólni, hanem azt fogja mondani, amit hall, és az eljövendő dolgokat hirdeti nektek.

¹³ ***De amikor eljön ő, az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra. Nem magától fog szólni, hanem azt mondja majd, amit hall, és a jövődőt jelenti ki nektek.***

¹³ *De mikor eljő amaz, az igazságnak Lelke, elvezérel majd titeket minden igazságra. Mert nem ő magától szól, hanem azokat szólja, a miket hall, és a bekövetkezendőket megjelenti néktek.*

¹³ Amikor azonban eljön ő, az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra. Ő ugyanis nem magától szól, hanem arról fog szólni, amiket majd hall, és eljövendő dolgokat közöl majd veletek.

¹⁴ ILLE ME CLARIFICABIT, QUIA DE MEO ACCIPIET ET ANNUNTIABIT VOBIS.

¹⁴ **Megdicsőít engem, mert az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek.**

¹⁴ Ő majd megdicsőít engem, mert az enyémből vesz, és kijelenti azt nektek.

¹⁴ ***Ő majd megdicsőít engem, mert az enyémből kapja, amit kijelent nektek.***

¹⁴ *Az engem dicsőít majd, mert az enyémből vesz, és megjelenti néktek.*

¹⁴ Ő engem fog megdicsőíteni, mert az enyémből merít, és azt közli veletek.

¹⁵ OMNIA, QUAECUMQUE HABET PATER, MEA SUNT; PROPTEREA DIXI QUIA DE MEO ACCIPIT ET ANNUNTIABIT VOBIS.

¹⁵ **Minden, ami az Atyáé, az enyém is. Azért mondtam, hogy az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek.**

¹⁵ Mindaz, ami az Atyáé, az enyém; azért mondtam, hogy az enyémből vesz, és kijelenti azt nektek.

¹⁵ ***Minden, ami Atyámé, az az enyém. Azért mondtam, hogy az enyémből kapja, amit kijelent nektek.***

¹⁵ *Mindaz, ami az Atyáé, az enyém: azért mondtam, hogy az enyémből vesz, és megjelenti néktek.*

¹⁵ Mindaz, ami az Atyáé, az az enyém. Ezért mondtam, hogy az enyémből merít, és azt közli majd veletek.

1.3. BEHATÁROLÁS

Ez a rövid epizód része Jézus búcsúbeszédének, amit tanítványainak mond el bensőségesen az utolsó vacsora termében: Jn 16,12-15.

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

Az evangélista hangsúlyozni akarja:

- Jézus nagylelkű: Szentlelkét is megígéri követőinek, hogy megújítsa, újjáteremtse őket. S ezzel vigasztaló reményt ad hallgatóinak.
- A Szentlélek tudja elvezetni az embert az Úr Jézussal való tényleges találkozásra.
- Az Atya és a Fiú és a Szentlélek között szoros, bensőséges szeretetkapcsolat van.

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

ὁδηγήσει (*hodégészej*): elvezet, egy úton vezet, kalauzol (Jn 16,13)

Ez a jövő idejű igealak háromszor fordul elő az Újszövetségben: a Szentlélek, mint egy útvezető, elkalauzolja az embereket a teljes igazságra, vagyis a Jézus Krisztussal való teljes találkozásra (Jn 16,13). Továbbá Fülöp az Írások magyarázatával elvezeti az etióp udvarnokot a keresztény hitre (ApCsel 8,31). Végül pedig utal arra is, hogy a mennyország boldogságában a Bárány, azaz a megdicsőült Úr Jézus, fogja legeltetni a nyáját, s elkalauzolni őket az élet vizeinek a forrásaihoz (Jel 7,17). Tehát reményteli és bizalomra ösztönző képek kapcsolódnak ehhez az igeformához.

ἀναγγελεῖ (*ánángelej*): hírül ad, feltár, jelent (Jn 16,13.14.15)

Ez a szó az evangéliumok közül csak János evangéliumában jelenik meg. Utal arra, hogy az eljövő Messiás feltár majd mindent (Jn 4,25). Egy meggyógyított férfi jelenti, hogy Jézus tette őt újra egészségessé (Jn 5,15). Végül pedig ebben a rövid szakaszban a Mester háromszor is megismétli ezt a kifejezést, jelezve ezzel a Szentlélekkel való szoros, bensőséges kapcsolatát (Jn 16,13.14.15). A legutóbbi három igehelyen az evangélista finoman nyomatékosítja, hogy a hírüladás, elsősorban „nektek”, vagyis a keresztény férfiaknak és nőknek szól, de senki sincs kizárva az örömhír ajándékából.

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok János evangéliumán belül

Jn 8,54 Jézus így válaszolt: „Ha én dicsőíteném meg magam, mit sem érne a dicsőségem. Atyám dicsőít meg, akiről azt mondjátok ugyan, hogy Istenetek”

Jn 12,31 Ítélet van most a világon. Most vetik ki ennek a világnak a fejedelmét.

Jn 13,1.33 Húsvét ünnepe előtt történt: Jézus tudta, hogy elérkezett az óra, amikor a világból vissza kell térnie az Atyához, mivel szerette övéit, akik a világban maradtak, mindvégig szerette. (...) Fiaim, már csak rövid ideig vagyok veletek. Keresni fogtok, de amint a zsidóknak mondtam, most nektek is mondom: Ahova megyek, oda ti nem jöhettek.

Jn 14,10 Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok s az Atya bennem? A szavakat, amelyeket hozzátok intézek, nem magamtól mondom, s a tetteket is az Atya viszi végbe, aki bennem van.

Jn 14,12.28 Bizony, bizony, mondom nektek: Aki hisz bennem, ugyanazokat a tetteket viszi végbe, amelyeket én végbevittem, sőt még nagyobbakat is végbevisz, mert az Atyához megyek (...) Hiszen hallottátok, hogy azt mondtam: Elmegyek, de visszajövök hozzátok. Ha szeretnétek, örülnétek, hogy az Atyához megyek, mert az Atya nagyobb nálam.

Jn 14,17.26 A világ nem kaphatja meg, mert nem látja és nem ismeri. De ti ismeritek, mert bennetek van és bennetek marad. (...) S a Vigasztaló, a Szentlélek, akit majd a nevemben küld az Atya, megtanít benneteket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek.

Jn 14,30 Már nem beszélek soká nektek, mert közeleg a világ fejedelme. Rajtam nincs hatalma.

Jn 15,26 Ha eljön a Vigasztaló, akit az Atyától küldök, az Igazság Lelke, aki az Atyától származik, ő majd tanúságot tesz rólam.

Jn 16,28 Eljöttem az Atyától, a világba jöttem, de most itthagynom a világot, és visszatérek az Atyához.

Jn 17,10 mert a tied – hiszen ami az enyém, az a tied, s ami a tied, az az enyém –, és én megdicsőültem bennük.

Jn 20,17 Jézus ezt mondta neki: „Engedj! Még nem mentem föl Atyámhoz. Inkább menj el testvéreimhez és vidd nekik hírust: Fölmegyek Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, Istenemhez és a ti Istenetekhez.”

Szinoptikus párhuzamok

Lk 15,31 Az mondta neki: „Fiam, te mindig itt vagy velem, és mindenem a tied.”

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Zsolt 25,5 Vezess igazságod szerint és taníts engem, hiszen te vagy az én Istenem és gyámolom, minden időben benned bizakodom!

Zsolt 86,11 Mutasd meg utadat, Uram, hogy igazságod szerint járjak; irányítsd szívemet, hogy félje nevedet!

Róm 4,25 aki vétkeinkért halált szenvedett, és megigazulásunkért feltámadt.

1Kor 3,1 Hozzátok azonban, testvérek, nem szólhattam úgy, mint lelki emberekhez, hanem csak mint testiekhez, mint akik még nem nőttek fel Krisztusban.

1Jn 2,27 A tőle kapott kenet maradjon meg bennetek, és akkor nincs szükségetek rá, hogy bárki is tanítson benneteket, hiszen kenete megtanít benneteket mindenre, s ez igaz, nem hazugság. Aszerint, ahogy tanított benneteket, maradjatok benne.

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Szent Ágoston: Figyeljete testvérek, hogy megértsétek a Szentháromság titkát! Azt mondjuk, hogy az Atya van, a Fiú van, a Szentlélek van, és az Atya, a Fiú, a Szentlélek egy Isten. Mit olvasunk az Apostolok Cselekedeteiben? A következőt: *„Egy szívvel-lélekkel mindennap összegyűltek a templomban.”* (ApCsel 2, 46 a). Ez a kijelentés az emberekre értendő. Ennek az egységnek azonban van tökéletes megvalósulása, ahonnan ez az emberi egység is származik. Ez pedig Istenben van. Igazat szólok, ha azt mondom, egy embernek egy lelke van, két embernek kettő, háromnak pedig három, de ha ők közelednek a szeretet által Istenhez, és elnyerik az üdvösséget, akkor egy lelkük lesz, hiszen mindannyiukat ugyanaz az öröm fogja betölteni Isten országában. Ha pedig már emberek esetében beszélhetünk ilyen egységről, akkor a végtelen és tökéletes Isten esetében még inkább kell. Megerősíti ezt a Rómaiakhoz írt levél is: *„A remény pedig nem csal meg, mert a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete.”* (Róm 5, 5). Így egyesül sok lélek Isten imáadásában. Ezt pedig maga az Úr nem tudná megtenni, ha nem lenne maga is egy.

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

202. Maga Jézus is megerősíti, hogy Isten az „egyetlen Úr”, és Őt „teljes szívből, teljes lélekből, minden érzéssel és minden erővel szeretni kell”. Ugyanakkor megmutatja, hogy ő „az Úr”. A keresztény hit sajátja, hogy vallja: „Jézus az Úr”. Ez nem ellentétes az egy Istenbe vetett hittel. A Szentlélekben, az „Úrban és életetőben” hinni semmiféle megosztást nem okoz az egy Istenben:

„Szilárdan hisszük és őszintén valljuk, hogy csak egyetlen egy örök, mérhetetlen és változhatatlan, fölfoghatatlan, mindenható és kimondhatatlan, igaz Isten van, Atya, Fiú és Szentlélek: bár három személy, de egy lényeg, állag vagy egészen egyszerű természet.”

232. A keresztényeket „az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében” keresztelik meg (Mt 28,19). Előtte azonban a háromszoros „hiszek”-kel válaszolnak a kérdezőnek, aki megkérdezi őket, hogy hisznek-e az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben: „Az összes keresztények a Szentháromságban hisznek”.

233. A keresztényeket az Atya és a Fiú és a Szentlélek „nevében” keresztelik meg, és nem az ő „neveikben”, mert csak egy Isten van, a mindenható Atya és az ő egyetlen Fia és a Szentlélek: Szentháromság.

234. A Szentháromság misztériuma a keresztény hit és élet központi misztériuma. Isten misztériuma Önmagában. Tehát a hit többi misztériumainak forrása, azokat megvilágosító világosság. „A hitigazságok hierarchiájában” a legalapvetőbb és a leglényegesebb tanítás. „Az üdvösség története nem más, mint azon utak és módok története, ahogyan az egy igaz Isten: az Atya, a Fiú és a Szentlélek kinyilatkoztatja magát

az embereknek, és amikor a bűnnel elfordulnak Tőle, kiengesztelődik és magához öleli őket.”

235. Ebben a paragrafusban röviden bemutatjuk, hogyan történt a Szentháromság misztériumának kinyilatkoztatása (II), hogyan fogalmazta meg az Egyház tanítását e misztériumról (III), s az Atya hogyan valósította meg a Fiú és a Szentlélek isteni küldése által a teremtésre, a megváltásra és megszentelésre vonatkozó „jóságos tervét” (IV).

236. Az egyházatyák különbséget tettek a Theologia és az Oikonomia (üdvrend) között, az első fogalommal jelölik a Szentháromság Isten belső életének misztériumát, a másodikkal mindazt a művet, melyekkel kinyilatkoztatja magát, és közli életét. Az ökonómia föltárja számunkra a teológiát; és megfordítva, a teológia megvilágítja az egész ökonómiát. Isten művei föltárják nekünk belső lényegét, és viszont belső lényegének misztériuma teszi érthetővé összes művét. Hasonlóképpen van ez az emberi személyek között is: a személy megnyilvánul tetteiben, s minél inkább ismerünk egy személyt, annál inkább értjük a cselekedeteit.

237. A Szentháromság a szó szoros értelmében a hit misztériuma, egyike „az Istenben elrejtett titkoknak, melyeket, ha Isten ki nem nyilatkoztatja, nem ismerhettünk volna meg”. Igaz, hogy Isten szentháromságos Létének nyomait teremtő művében és az őszövetségi kinyilatkoztatásában hátrahagyta. De Létének mint Szentháromságnak bensősége Isten Fiának megtestesülése és a Szentlélek elküldése előtt a pusztá értelem s még Izrael hite számára is megközelíthetetlen misztérium maradt.

238. Istennek mint „atyának” megszólítását sok vallás ismeri. Az istenséget gyakran „az istenek és emberek atyjának” tekintik. Izrael Istent mint a világ Teremtőjét Atyának nevezte. Isten még inkább atyja a szövetség és a Törvény ajándéka folytán a népnek, melyről azt mondja: „Az én elsőszülött fiam Izrael” (Kiv 4,22). Izrael királya Atyjának is nevezik. És egész különlegesen „Atyja a szegényeknek”, az árváknak és az özvegyeknek, akik az Ő jóságos oltalma alatt állnak.

239. Amikor a hit nyelve „Atyának” nevezi Istent, két fő szempontra utal: Isten mindenek eredete és fölöttük álló tekintély, ugyanakkor jóságos, és szeretettel gondoskodik minden gyermekéről. Istennek ez a szülői jósága az anyaság képével is kifejezést nyer, mely inkább Isten immanenciájára, valamint Isten és teremtése közötti bensőséges kapcsolatra utal. Így a hit nyelve az ember szüleivel átélt tapasztalatából merít, akik bizonyos értelemben Isten első képviselői számára. De a tapasztalatok szerint az emberi szülők hibáktól sem mentesek, s így eltorzíthatják az atyaság és anyaság képét. Ezért emlékeztetni kell rá, hogy Isten fölötté áll az emberi nemek közötti különbségnek. Ő nem férfi, nem is nő; Ő Isten. Fölötté áll az emberi atyaságnak és anyaságnak is, jöllehet ezeknek eredete és mértéke: senki sem Atya úgy, ahogyan Isten.

240. Jézus kinyilatkoztatta, hogy Isten korábban soha nem hallott értelemben „Atya”: nemcsak mint Teremtő, hanem örök Atya az Ő egyszülött Fiával való kapcsolatban, aki csak Atyjával való kapcsolatában örök Fiú: „Senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, ahogy senki sem ismeri az Atyát, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú Őt ki akarja nyilatkoztatni” (Mt 11,27).

241. Ezért vallották az Apostolok Jézust „Igénék”, aki „kezdetben volt (...) Istennél, és Isten volt az Ige” (Jn 1,1), annak, aki „a láthatatlan Isten képmása” (Kol 1,15), „dicsőségének kisugárzása és lényegének képmása” (Zsid 1,3).

242. Utánuk az Egyház, követvén az apostoli Hagymányt, 325-ben a niceai, I. egyetemes zsinaton megvallotta, hogy a Fiú „egylényegű az Atyával”, azaz egy Isten Ővele. A 381-ben összegyűlt konstantinápolyi, II. egyetemes zsinat a niceai hitvallásból a maga megfogalmazásában megtartotta e kifejezést, és megvallotta „Isten egyszülött Fiát, aki az Atyától született az idők kezdete előtt: Isten az Istentől, világosság a világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől, született, de nem teremtmény, az Atyával egylényegű”.

243. Húsvétja előtt Jézus meghirdeti „egy másik Paraklétosz” (Védelmező), a Szentlélek elküldését. Ő már a teremtésben tevékenyen részt vett, és „szólt a próféták szavával”. Mostantól kezdve a tanítványokkal marad és bennük lesz, hogy tanítsa és „bevezesse őket a teljes igazságba” (Jn 16,13). Így azt a kinyilatkoztatást kaptuk, hogy a Szentlélek Jézussal és az Atyával együtt egy harmadik isteni Személy.

244. A Lélek örök eredése időbeli küldetésében tárul föl. A Szentlelket az apostolokhoz és az Egyházhoz mind az Atya küldi a Fiú nevében, mind a Fiú személyesen, miután visszatért az Atyához. A Lélek személyének küldése Jézus megdicsőülése után teljesen föltárja a Szentháromság misztériumát.

245. A Szentlélekre vonatkozó apostoli hitet 381-ben a II. egyetemes konstantinápolyi zsinat így hirdette meg: „Hiszünk a Szentlélekben, az Úrban és éltetőben, aki az Atyától származik”. Ily módon az Egyház elismeri, hogy az Atya „a teljes istenség forrása és eredete”. A Szentlélek örök eredése nem független a Fiú örök eredésétől. „Hisszük, hogy a Szentlélek is, aki a Szentháromságban a harmadik személy, egy és egyenlő az Atyaistennel és a Fiúval, egylényegű és egy természetű; (...) nem csak az Atya Lelke, nem is csak a Fiúé, hanem egyszerre az Atya és a Fiú Lelke.” Az Egyház konstantinápolyi zsinatának hitvallása vallja: „akit az Atyával és a Fiúval együtt imádunk és dicsőítünk”.

246. A hitvallás latin hagyománya vallja, hogy a Lélek „a Patre Filioque”, `az Atyától és a Fiútól' származik. A firenzei zsinat 1438-ban kifejti: „A Szentlélek (...) lényegét és magától való létét az Atyától és a Fiútól együtt birtokolja, és mindkettőtől öröktől fogva mint egy principiumból és egy leheléssel származik (...). És mivel mindazt, ami az Atyáé, az Atya a nemzéssel odaadta egyszülött Fiának, kivéve az atyaságot, azt is, hogy a Szentlélek a Fiútól származik, a Fiú öröktől birtokolja az Atyától, akitől (a Fiú) öröktől fogva született.”

247. A Filioque kifejezés a 381. évi konstantinápolyi zsinat hitvallásában nem fordul elő. De Szent Leó pápa ősi latin és alexandriai hagyományt követve már 447-ben dogmatikailag vallotta, még mielőtt Róma a kalkedoni zsinaton 451-ben a 381. évi hitvallást megismerte és elfogadta volna. E formula használatát a latin liturgiában fokozatosan (a 8. és a 11. század között) fogadták be a Hitvallásba. Az a tény azonban, hogy a latin liturgia a nicea–konstantinápolyi hitvallásba bevezette a Filioque kifejezést, az ortodox egyházakkal mind a mai napig nézeteltérést okoz.

248. A keleti hagyomány az Atyának elsősorban azt a sajátosságát emeli ki, hogy első eredet a Lélekkel kapcsolatban; amikor a Lelket úgy vallja meg, mint aki „az Atyától származik” (Jn 15,26), azt állítja, hogy az Atyától a Fiú által származik. A nyugati hagyomány elsősorban az Atya és a Fiú közötti egylényegű közösséget állítja, amikor azt mondja, hogy a Lélek az Atyától és a Fiútól (Filioque) származik. E hagyomány „megengedett módon és az értelemnek megfelelően” állítja ezt, mert az isteni személyek örök rendje az egylényegű közösségben úgy foglalja magában az Atyát, mint „principium nélküli principium”, `kezdet nélküli kezdet', a Lélek első eredete, de úgy is, mint az egyszülött Fiú Atyját, aki vele együtt egyetlen principium, melyből „mint egy principiumból” származik a Lélek. Ez a megengedett komplementaritás, ha csak el nem túlozzák, a meghirdetett misztérium valóságába vetett hit azonosságát nem érinti.

249. A Szentháromság kinyilatkoztatott igazsága – elsősorban a keresztség révén – kezdettől fogva az Egyház élő hitének alapja. Kifejezést nyer a keresztségi hitvallás hitszabályában, mely az Egyház igehirdetésében, katekézisében és imádságában fogalmazódott meg. Ilyen formulákat találunk már az apostolok írásaiban, mint például az Eucharisztia ünneplésébe átvett köszöntés: „A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme, az Atya Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal” (2Kor 13,13) .

250. Az első évszázadokban az Egyház törekedett arra, hogy szentháromságos hitét pontosabban megfogalmazza, részben azért, hogy a hit megértését elmélyítse, részben, hogy a torzító tévedésektől megvédje. Ez volt az első zsinatok műve, melyet az egyházatyák teológiai munkája alapozott meg és a keresztény nép hitérzéke támogatott.

251. A Szentháromság dogmájának megfogalmazásához az Egyháznak a filozófiából merített fogalmak – substantia, persona/hüposztaszisz, relatio – segítségével saját terminológiát kellett kifejlesztenie. Ezáltal nem rendelte alá a hitet emberi bölcsességnek, hanem ezeknek a fogalmaknak új, korábban ismeretlen értelmet adott, hogy alkalmasak legyenek a kimondhatatlan misztérium kifejezésére, mely „végtelenül fölülmúl mindent, amit mi emberi módon megértünk”.

252. Az Egyház a „substantia” szót (amit néha „essentia” vagy „natura” szóval is fordítanak) az isteni Lét jelölésére használja a maga egységében; a „persona” vagy „hüposztaszisz” szót az Atya, a Fiú és a Szentlélek jelölésére használja, egymásközi valós különbségeik kifejezésére; a „relatio” szót annak kifejezésére használja, hogy a személyek különbözősége kölcsönös kapcsolataikban áll.

253. A Szentháromság egy. Mi nem három istent vallunk, hanem egy Istent három személyben: „egylényegű Háromságot”. Az isteni személyek nem osztják meg egymás között az egyetlen istenséget, hanem mindegyik teljes egészében Isten: „Az Atya egészében az, ami a Fiú, a Fiú egészében az, ami az Atya, az Atya és a Fiú egészében az, ami a Szentlélek: azaz egyetlen Isten a természetet illetően”. „A három Személy bármelyike az a valóság, tudniillik isteni substantia, essentia, vagyis natura.”

254. Az isteni személyek valóságosan különböznek egymástól. „Tiszteljük és megvalljuk az egy Istent, nem úgy, mintha magányos lenne.” Az „Atya”, a „Fiú” és a „Szentlélek” nem egyszerűen az isteni „Lét” módozatainak nevei, mert valóságosan különböznek egymástól: „Az Atya nem ugyanaz, mint a Fiú, sem a Fiú nem ugyanaz, mint az Atya, sem a Szentlélek

nem ugyanaz, mint az Atya vagy a Fiú.” Eredési relációik által különböznek egymástól: „Az Atya az, aki nemz, a Fiú az, aki születik, a Szentlélek az, aki származik”. Az isteni Egység Háromság.

255. A három isteni személy vonatkozásban (relatio) van egymással. Az isteni személyek közötti valóságos különbség, mivelhogy ez nem osztja meg az isteni egységet, kizárólag azokban a vonatkozásokban van, amelyek az egyik személynek a másik kettőhöz való viszonyát adják. „A személyek vonatkozást kifejező neveiben az Atya vonatkozásban van a Fiúval, a Fiú az Atyával, a Szentlélek mindkettővel; amikor erről a három személyről beszélünk, a vonatkozásokra vagyunk tekintettel, ugyanakkor egy természetben vagy lényegben hiszünk.” Közöttük tehát „minden (...) egy, ahol a relatio szembenállása nincs jelen”. „Ezen egység folytán az Atya egészen a Fiúban és egészen a Szentlélekben van; a Fiú egészen az Atyában és egészen a Szentlélekben van; a Szentlélek egészen az Atyában és egészen a Fiúban van.”

256. Nazianzi Szent Gergely, akit „teológusnak” is neveznek, a konstantinápolyi katekumenoknak a Szentháromságos hit ezen összefoglalását adja:

„Mindenekelőtt kérek, őrizd a jó letéteményt, amelynek élek és amelyért harcolok, mely bárcsak ez életből távozóban kísérne engem, mellyel az élet minden nehézségét elviselem, és minden gyönyörűséget megvetek és semminek tartok; a hitet, mondom, és a hitvallást az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben. Ezt bízom rád a mai napon, amikor elmerítelek a tisztító vízben, és a magasba emellek. Egész életed kísérőjéül és oltalmazójául adom neked az egy Istenséget és hatalmat, mely a Háromban együtt van, és a Három különbözőt magában foglalja, mely nem különbözik bennük sem állagban vagy természetben, sem alá- vagy fölérendeltség nem növeli vagy csökkenti (...); a Három végtelen végtelen egységét [adom neked], a Három egyformán Istent, ha külön-külön nézzük (...) ismét Háromságos Istent, ha együtt gondoljuk (...). Alig kezdek gondolkodni az Egyről, azonnal körülragyog a Háromság. Alig kezdem megkülönböztetni a Hármát, visszajutok az Egyhez.”

257. „Ó fény, boldog Háromság és fenséges Egység!” Isten örök boldogság, halhatatlan élet, el nem halványuló fény. Isten a Szeretet: Atya, Fiú és Szentlélek. Isten szabad akaratból közölni akarja boldog életének dicsőségét. Ez az Ő „jóságos terve” (Ef 1,9), melyet szeretett Fiában már a világ teremtése előtt eltervezett. „Eleve arra rendelt minket, hogy Jézus Krisztus által fiai legyünk” (Ef 1,4–5), azaz hogy „Fiának képmását öltjük magunkra” (Róm 8,29), a „fogadott fiúság Lelkének” kegyelméből (Róm 8,15). Ez a terv „kegyelem, melyet örök idők óta nekünk ajándékozott” (2Tim 1,9–10), és közvetlenül a szentháromságos szeretetből fakad. Ez bontakozik ki a teremtés művében, az egész üdvtörténetben a bűnbeesés után, a Fiú és a Szentlélek küldésében, melyeket az Egyház küldetése folytat.

258. Az egész isteni üdvrend a három isteni személy közös műve. Miként a Szentháromságnak egy és ugyanazon természete van, úgy a tevékenysége is egy és ugyanaz. „Az Atya és a Fiú és a Szentlélek a teremtésnek nem három, hanem egy principiuma”. És mégis mindegyik isteni Személy a közös művet személyes sajátosságainak megfelelően végzi. Az Újszövetséghez kapcsolódva vallja az Egyház: „Egy az Isten és Atya, akitől minden, egy az Úr Jézus Krisztus, aki által minden, és egy a Szentlélek, akiben

minden van”. Főként a megtestesülés és a Szentlélek kiárasztásának isteni küldései mutatják meg az isteni személyek sajátosságait.

259. Az egész isteni üdvrend, mint egyszerre közös és személyes mű, megismerteti az isteni személyek sajátosságait és egyetlen természetüket. Ezért az egész keresztény élet közösségben van mindegyik isteni személlyel, anélkül, hogy bármilyen formában megosztaná őket. Aki az Atyát dicsőíti, azt a Fiú által a Szentlélekben teszi; aki Krisztust követi, azért teszi, mert az Atya vonzza és a Szentlélek készíti.

260. Az egész isteni üdvrend végső célja az, hogy a teremtmények belépjenek a boldog Háromság tökéletes egységébe. De már most arra vagyunk hivatva, hogy a Szentháromság lakóhelye legyünk. Az Úr mondja: „Aki szeret engem, megtartja szavamat, és Atyám is szeretni fogja őt, elmegyünk Hozzá és lakást veszünk nála” (Jn 14,23).

„Ó Istenem, imádott Szentháromság, segíts, hogy teljesen megfélelmeztem magamról, azért, hogy Benned mozdulatlan és nyugodt legyek, mintha a lelkem már az örökkévalóságban lenne; semmi ne zavarhassa meg a békémet, semmi ki ne vonjon Belőled, én Változatlanom, hanem minden pillanat vigyen beljebb misztériumaid mélységébe! Békéltess meg a lelkemet; alakítsd át mennyszággá, kedves lakóhelyeddé és nyughelyeddé. Bárcsak soha magadra ne hagynálak, magam is mindig Veled lennék egész valómmal virrasztván hitemben, imádván Téged, egészen átadva magam a te teremtő tevékenységednek.”

684. A Szentlélek az első a maga kegyelmével hitünk ébresztésében és abban az új életben, amely nem más, mint megismerni az egyedüli Atyát, és akit Ő küldött, Jézus Krisztust. De Ő az utolsó a Szentháromság személyeinek kinyilatkoztatásában. Nazianzi Szent Gergely, a „Teológus” ezt a kibontakozást az isteni „közös leereszkedés” pedagógiája által magyarázza:

Az Ószövetség az Atyát nyíltan hirdette, a Fiút homályosabban. Az Újszövetség világosan megmutatja nekünk a Fiút, és a Szentlélek istenségét bizonyos értelemben homályosan. Most pedig maga a Lélek velünk van és nyíltabban mutatja meg magát. Ugyanis nem volt biztonságos nyíltan hirdetni a Fiút akkor, amikor az Atya istenségét még nem vallották: sem a Szentlelket – hogy úgy mondjam – súlyosabb teherként ránk helyezni, amikor a Fiú istenségét még nem ismertük: (...) tanácsosabb volt az, hogy fokozatosan (...), hallgatagon fölfelé haladva és „világosságból világosságba” jutva ragyogjon ránk a Szentháromság világossága.

732. Ezen a napon a Szentháromság teljesen ki lett nyilatkoztatva. E naptól kezdve a Krisztus által hirdetett Ország megnyílik azoknak, akik benne hisznek: a test alázatában és a hitben már részesednek a Szentháromság közösségében. A Szentlélek a maga szüntelen eljövetele által vezeti be a világot „a végső időkbe”, az Egyház idejébe, az Országba, amely már örökségként a birtokunkban van, de még nem teljeseedett be:

Láttuk az igaz Világosságot, megkaptuk az égi Lelket, megtaláltuk az igaz hitet: imádjuk az oszthatatlan Háromságot, mert Ő üdvözített minket.

249. A Szentháromság kinyilatkoztatott igazsága – elsősorban a keresztség révén – kezdettől fogva az Egyház élő hitének alapja. Kifejezést nyer a keresztségi hitvallás hitszabályában, mely az Egyház igehirdetésében, katekézisében és imádságában

fogalmazódott meg. Ilyen formulákat találunk már az apostolok írásaiban, mint például az Eucharisztia ünneplésébe átvett köszöntés: „A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme, az Atya Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal” (2Kor 13,13)

813. Az Egyház forrását tekintve egy: „E misztérium végső mintaképe és elve a Szentháromság egy Isten személyeinek, az Atyának és a Fiúnak a Szentlélekben való egysége”. Az Egyház Alapítóját tekintve egy: Ő, „a megtestesült Fiú (...) keresztthalála által minden embert kiengesztelt Istennel, egy népben és egy testben állítva helyre valamennyiük egységét”. Az Egyház „lelkét” tekintve egy: „A Szentlélek, aki a hívőkben lakik, s betölti és kormányozza az egész Egyházat, hozza létre a hívők e csodálatos közösségét, és Krisztusban oly szorosan kapcsol össze mindenkit, hogy az Egyház egységének elve lesz”. Tehát az Egyház lényegéhez tartozik, hogy egy legyen:

„Ő titokzatos csoda! Bizony egy mindenek Atyja, egy mindenek Igéje is, és egy a Szentlélek, és Ő mindenütt jelen van. Egyetlen Szűz Anya van; és én szeretem őt Egyháznak nevezni.”

1087. Amikor a föltámadt Krisztus a Szentlelket az apostoloknak adja, rájuk bízva a maga megszentelő hatalmát: az apostolok Krisztus szentségi jelévé válnak. Ugyanannak a Szentléleknek erejével adják át ezt a megszentelő hatalmat utódaiknak. Ez az „apostoli jogfolytonosság” áthatja az Egyház egész liturgikus életét: szentségi természetű és az egyházi rend szentsége által adják tovább.

1093. A Szentlélek a szentségi üdvrendben beteljesíti az Ószövetség előképeit. Mivel Krisztus Egyháza „csodálatosan elő volt készítve Izrael népének történetében és az Ószövetségben”, az Egyház liturgiája mint kiegészítő és mással nem helyettesítendő részt őrzi az ószövetségi kultusz elemeit, magáévá téve azokat:

- * elsősorban az Ószövetségi Szentírás olvasását;

- * a zsoltárok imádkozását;

- * és főleg a megemlékezést azokról a szabadító eseményekről és előképszerű valóságokról, melyek Krisztus misztériumában teljesedtek be (az ígélet és a szövetség, a kivonulás és a húsvét, az ország és a templom, a száműzetés és a visszatérés).

1100. Isten igéje. A Szentlélek elsősorban a liturgikus gyülekezetet emlékezteti az üdvösség eseményének értelmére, életet adva Isten igéjének, amit hirdetnek, hogy be tudják fogadni és életre tudják váltani.

„A liturgikus ünnepléseken igen nagy jelentősége van a Szentírásnak. Ebből olvassák a homíliában magyarázott szent szövegeket, éneklük a zsoltárokat; hatása és ösztönzése alatt fakadtak a liturgikus imádságok, könyörgések és énekek, s belőle tárul föl a cselekmények és jelek értelme.”

1101. A Szentlélek adja Isten igéjének lelki megértését az olvasóknak és a hallgatónak szívük fölkészültsége szerint. A szavak, a cselekmények és a szimbólumok által, melyek az ünneplés szövetét alkotják, a hívőket és a fölszentelt szolgákat eleven kapcsolatba hozza Krisztussal, az Atya Igéjével és képmásával, hogy életükbe át tudják vinni azoknak a valóságoknak értelmét, melyeket az ünneplésben hallanak, szemlélnek és tesznek.

1102. „Az üdvösség igéje (...) a hívők szívében megerősíti a hitet, melyből születik és növekszik a hívők közössége.” Isten igéjének hirdetése nem csupán valamiféle tanítás: a

hit válaszát követeli mint egyetértést és elkötelezettséget Isten és népe Szövetsége iránt. A Szentlélek a hit kegyelmét adja, erősíti és növeli is a közösségben. A liturgikus közösség tehát elsősorban a hitben való közösség.

2664. A keresztyény imának nincs más útja, mint Krisztus. Imádságunk – akár közösségi, akár személyes, szóbeli vagy belső – nem juthat el az Atyához, csak akkor, ha „Jézus nevében” imádkozunk. Jézus szent embersége tehát az út, melyen a Szentlélek megtanít minket imádkozni Istenhez, a mi Atyánkhoz.

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA REDEMPTOR HOMINIS KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

2. (...) XXIII. János és VI. Pál pápa olyan állomást jelentenek a pápaság történetében, amely küszöb jelleggel bír, és innen akarunk I. János Pál pápával együtt elindulni a jövő felé; ezen az úton határtalan bizalom, és a Krisztustól megígért és Egyházának elküldött Szentlélek iránti engedelmisség fog vezérelni minket. Krisztus ugyanis közvetlenül a szenvedése előtt megmondta apostolainak: „Jobb nektek, ha én elmegyek, mert ha nem megyek el, a Vigasztaló nem jön el hozzátok. Ha azonban elmegyek, elküldöm őt nektek” „Ha eljön a Vigasztaló, akit az Atyától küldök, az Igazság Lelke, aki az Atyától származik, ő majd tanúságot tesz rólam. Tegyetek ti is tanúságot rólam, hiszen kezdettől fogva velem vagytok” „Amikor eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet benneteket a teljes igazságra. Nem magától fog beszélni, hanem azt mondja el, amit hall, és a jövőt fogja hirdetni nektek”.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA DOMINUM ET VIVIFICANTEM KEZDETŰ ENCKILIKÁJA

7. Tehát az üdvrendben a Szentlélek és Krisztus között szoros kapcsolat van, ezért működik a Lélek az emberiség történetében, mint „másik Vigasztaló”. Az evangélium örömhíre, amelyet a Názáreti Jézus hirdetett, az ő munkálkodása révén folyamatosan jut el másokhoz és terjed a világban. A Vigasztaló Szentlélek, aki a Megváltó földi jelenlétét és üdvözítő művét megszakítás nélkül folytatja az Egyház misztériumában és tevékenységében, amint azt Szent János szavai kifejezik: „Ő (ti. a Szentlélek) megdicsőít engem, mert az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek”. Ezek a szavak ismét megerősítik mindazt, ami már az előzőekben elhangzott: „tanít”... „emlékeztet” ... „tanúskodik”. A teljes és abszolút kinyilatkoztatás, amelyet Isten önmagáról adott, amely Krisztusban beteljesedett, és amelyről az apostolok prédikációikban tanúbizonyságot tettek, állandóan jelen van az Egyházban a láthatatlan Vigasztalónak, az igazság Lelkének közreműködésével. A Szentlélek missziója szoros kapcsolatban van Krisztus küldetésével. Ebből merít – és a megváltás gyümölcseit az emberiség és a világ történetében továbbadja és megerősíti. Ezt fejezi ki a „kapja” kifejezés: „az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek”. Jézus a „kapja” szót hangsúlyozva világosan kiemeli a „forrás” isteni és szentháromsági egységét: „Minden, ami az Atyáé, az enyém is. Azért mondtam, hogy az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek.” Azáltal hogy az „enyémből” merít, egyúttal abból merít, „ami az Atyáé”.

A „kapja-merít” kifejezések fényénél jobban megérthetjük azokat a jelentős szavakat, amelyeket húsvét előtt, az utolsó vacsora termében Krisztus mondott a Szentlélekről:

„Jobb nektek, ha elmegyek, mert ha nem megyek el, akkor nem jön el hozzátok a Vigasztaló. Ha azonban elmegyek, akkor elküldöm. Amikor eljön, meggyőzi a világot a bűnről, az igazságról és az ítéletről.” Ezekre a szavakra még külön is vissza kell térnünk.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA VERITATIS SPLENDOR KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

19. E tökéletesség útja és tartalma Krisztus követése azután, hogy az ember lemondott saját javairól és önmagáról. Pontosan ezzel zárul Jézus és az ifjú párbeszéde: „... aztán jöjj és kövess engem” (Mt 19,21). Olyan meghívás ez, melynek csodálatos mélységét a tanítványok teljesen csak Krisztus föltámadása után fogják majd föl, amikor a Szentlélek bevezeti őket a teljes igazságba (vö. Jn 16,13).

Jézus veszi kézbe a kezdeményezést, és Ő hív a követésre. A felszólítás a Tizenkettővel kezdődően elsősorban azoknak szól, akikre különleges küldetést bíz; de az is világos, hogy minden hívó állapot szerűen Krisztus tanítványa (ApCsel 6,1). Éppen ezért Krisztus követése a keresztény erkölcs eredeti és lényeges fundamentuma: miként Izrael népe követte Istent, aki vezette őt a pusztában az ígért földje felé (vö. Kiv 13,21), a tanítványnak úgy kell követnie Krisztust, akihez maga az Atya vonzza őt (vö. Jn 6,44).

Itt nem csupán arról van szó, hogy meg kell hallgatni egy tanítást vagy engedelmeskedni kell egy parancsnak, hanem Krisztus személyéhez kell ragaszkodni, osztozni kell vele életében és sorsában, részesülni kell az Atya akarata iránti szabad és szeretetteljes engedelmisségében. A hittel követve a megtestesült Bölcsességet, Jézus tanítványa valójában Isten tanítványa lesz (vö. Jn 6,45). Jézus ugyanis a világ világossága, az élet világossága (vö. Jn 8,12); Ő a pásztor, aki vezet és táplálja a nyáját (vö. 11,16); Ő az út, az igazság és az élet (vö. 14,6); Ő az, aki az Atyához vezet, annyira, hogy Őt, a Fiút látni az Atya látásával egyenlő. (vö- 14,6-10). Ezért utánozni a Fiút, a „láthatatlan Isten képmását” (Kol 1,15) az Atya utánzását jelenti.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA CHRISTIFIDELES LAICI KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

20. (...) „Annak érdekében, hogy Benne (tudniillik Krisztusban) (vö. Ef 4,23) szüntelenül megújuljunk, a Lelkéből adott nekünk, aki egy és ugyanaz a Főben és a tagokban, az egész testet úgy élteti, fogja össze és mozgatja, hogy tevékenységét ahhoz a szerephez hasonlíthatták az egyházatyák, melyet az életelv, azaz a lélek tölt be a testben.” És egy másik helyen – mely tömörsége miatt nagyon fontos annak a kérdésnek megválaszolása szempontjából, hogy mi az egyházi közösség sajátos „szerves” volta, figyelembe véve állandó fejlődését a tökéletes közösség felé – a Zsinat ezt írja: „A Lélek az Egyházban és a hívők szívében mint templomában lakik (vö. 1Kor 3,16; 6,19), imádkozik bennük és tanúságot tesz a fogadott fiúságról (vö. Gal 4,6; Róm 8,15-16.26). Az Egyházat, melyet elvezet a teljes igazságra (vö. Jn 16,13) és összefog a szolgálatban és a közösségben, különböző hierarchikus és karizmatikus ajándékokkal látja el, irányítja és ékesíti a maga gyümölcseivel (vö. Ef 4,11-12; 1Kor 12,4; Gal 5,22). Az evangélium erejével megfiatalítja, szüntelenül megújítja és elvezeti a vőlegénnyel való teljes egyesülésre. A Lélek és a menyasszony ugyanis azt mondja az Úr Jézusnak: „Jöjj el!” (vö. Jel 22,17).

Az egyházi közösség tehát ajándék, a Szentlélek nagy ajándéka, s a Krisztus-hívők arra hivatottak, hogy hálás szívvel fogadják és nagy felelősséggel éljenek vele; konkrétan ez

történik, amikor bármely tag részesedik az Egyház életében és küldetésében, köztük a világi Krisztus-hívók, akik nagymértékben szolgálhatják az Egyházat különböző és egymást kiegészítő szolgálataikkal és karizmáikkal.

A világi Krisztus-hívó „soha nem zárkozhat annyira önmagába, hogy lélekben elszakadjon a közösségtől; inkább szüntelenül ápolnia kell a kapcsolatot a többiekkel a testvériség tudatával a közös méltóság örömeivel, s törekedvén arra, hogy a közös örökség termékeny legyen. A világi hívőnek, épp úgy, mint a többieknek, az Úr Lelke számtalan ajándékot ad, és különböző szolgálatokra, feladatokra hívja; ugyanakkor figyelmezteti, hogy ha kiemelkedik a többiek közül, az nem a méltóságban teszi nagyobbá, hanem a szolgálatra való alkalmasságát formálja sajátossá és egészíti ki... Így tehát a világi Krisztus-hívó karizmái és hivatalai, feladatai és szolgálatai a közösségben és a közösségért vannak, mint a lelkipásztorok bölcs vezetése alatt mindenkinek szóló, egymást kiegészítő gazdagságok.”

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA SOLLICITUDO REI SOCIALIS KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

1. Az Egyház társadalmi problémák iránti elkötelezettsége, amely az ember és a közösség valódi fejlődését célozza – ez a fejlődés magának az embernek minden képességét szolgálja és kibontakoztatja –, sokféleképpen nyilvánult meg. Tanítása meghirdetésének legfőbb eszköze az utóbbi időben elsősorban a római pápák tanítóhivatala, amely XIII. Leó *Rerum novarum* kezdetű enciklikájától, mintegy vonatkozási ponttól kiindulva számos alkalommal foglalkozott ezzel a kérdéssel, nemegyszer ennek az első enciklikának évfordulójához kötve a különböző szociális dokumentumok kiadását.

Eközben a pápák nem mulasztották el állásfoglalásaikban az egyházi szociális tanítás új szempontjainak megvilágítását. XIII. Leó kiváló enciklikájából kiindulva – a tanítóhivatal ezt követő hozzájárulásával gazdagítva – alakult ki immár egy korszerű tanrendszer, amely fokozatosan fejlődik, ahogyan az Egyház Jézus Krisztus kinyilatkoztatásának teljességéből, a Szentlélek támogatásával (vö. Jn 14,16.26; 16,13-15) vizsgálja az emberiség életének fejlődését a történelem során.

Az értelemre és az emberi belátásra hagyatkozva igyekszik rávezetni az embereket, hogy tekintsék küldetésüknek a földi társadalom bölcs formálását.

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

Az *evangélium* (Jn 16,12-15) a Szentlélek elküldésének ígéretéről szól, melyben a Fiú az Igazság Lelkének nevezi őt, aki elvezet a teljes igazságra. A liturgia bibliai szövegrészei szép harmóniában állnak e szakasszal. Fontos kapcsolódási pont az *olvasmány* (Péld 8,22-31), melyben a megszemélyesített isteni Bölcsességről úgy olvashatunk, mint akit Isten öröktől fogva tervei szolgálatára rendelt, s minden teremtés előtt megalkotott, s gyengéden szeret: „Ott voltam mellette, mint kedvence, napról napra csak bennem gyönyörködött, mindenkor az ő színe előtt játszadoztam.”

A *szentleckében* (Róm 5,1-5) Pál hangsúlyozza, hogy Krisztus által részesülünk Isten dicsőségében, s „a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete”. Emberi mivoltunk értékét mutatja, hogy az Úr elküldi az Igazság Lelkét számunkra. Az ember Istentől kapott dicsőségét hirdeti a *válaszos zsoltár* is (Zsolt 8,4-9): „Az embert csaknem angyalnak alkottad, megkoronáztad dicsőséggel és fönséggel, hatalmába adtad kezéd műveit.”

Az *alleluja vers* (Vö. Jel 1,8-9) a Szentháromságot dicsóítva az Úr eljövételét éneklí meg: „Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek: * Istennek, aki van, aki volt és aki eljön újra!” Az *áldozási ének* (Gal 4,6) Pál szavait idézve szemléli a Szentháromság titkát: „Mivel az Isten fiai vagytok, a Fia Lelkét árasztotta szívetekbe az Isten, aki őt így szólítja: Abba, Atya!”.

A nem szentírási liturgikus szövegek is a Szentháromság misztériumát ünneplik:

„Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk neked, mi Urunk, szentséges Atyánk, mindenható, örök Isten: Te egyszülött Fiaddal és a Szentlélekkel együtt egy Isten és egy Úr vagy, nem személy szerint való egységben, hanem három személyben és mégis egyetlen lényegben. Így, amit isteni szavadra dicsőségedről hittel vallunk, azt Fiadról is állítjuk, a Szentlélekről is hirdetjük minden különbségtétel nélkül. Az igaz és örök istenséget úgy valljuk, hogy három különböző Személyt imádunk benne – egyetlen lényegben és egyetlen fenségben” (*prefáció*); „Áldott legyen az Atyaisten és Isten egyszülött Fia, valamint a Szentlélek, mert irgalmasságot gyakorolt velünk” (*kezdőének*); „Mennyei Atyánk, te elküldted a világba Fiadat, az igazság Igéjét és a megszentelő Szentlelket, és ezzel kinyilatkoztattad belső életed csodálatos titkát. Add, hogy az igaz hit megvallásával a Szentháromság dicsőségét megismerjük, és a fölséges hatalmú egy Istent imádjuk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.” (*kezdő könyörgés*), valamint az *egyetemes könyörgések* is, amelyek végén a *záró fohász* emberi életünk végső célját így fogalmazza meg: „Mindенható, örök Isten, engedd, hogy akik a keresztségben gyermekeid lettünk, kegyelmeddel a Szentháromság boldogító látására eljussunk.”

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

ÉNEKLŐ EGYHÁZ

Áldott légyen a Szentháromság (572)

http://nepenektar.hu/idoszak/az_ur_unnepei/liturgia/196/intr/681/aldott-legyen-a-szentháromság-benedicta-sit

Áldjuk a mennynek Istenét (574)

http://nepenektar.hu/idoszak/az_ur_unnepei/liturgia/196/comm/684/aldjuk-a-mennynek-istenet-benedicamus-deum

GITÁROS ÉNEKEK

Életünk Krisztus élete

https://www.youtube.com/watch?v=OUkPQ_7rmgc

Jó atyám imádlak

<https://www.youtube.com/watch?v=gLvtMe6zwT4>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰ

Schvalm Rózsa: Szentháromság

Örök talány, hozzá nem érhet fel,
bármily bölcs, az emberi értelem,
De hozzánk hajol Ő kegyelmesen,
Szentháromságának, egységében.

Megnyilvánulnak, rejtett titkai,
megvilágítja azt, az igaz hit.
Hit fényében felragyog valója,
Atya, Fiú, Lélek kapcsolata.

Egységének szeretete árad,
a teremtett, végtelen világra.
Az Atya terve, valósul Fiában,
s áldott a Lélek, munkálkodása.

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

- El tudom-e fogadni, hogy a földi életben mindig csak töredékes a megismerésem és a megértésem Istenről?
- Figyelek-e a Szentlélek sugallatára?

3. ORATIO – IMÁDSÁG

A szentmise első könyörgése

Mennyei Atyánk, te elküldted a világba Fiadat, az igazság Igéjét és a megszentelő Szentlelket, és ezzel kinyilatkoztattad belső életed csodálatos titkát. Add, hogy az igaz hit megvallásával a Szentháromság dicsőségét megismerjük, és a fölséges hatalmú egy Istent imádjuk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Imádság

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérek, küldd el Szentlelkedet, az igazság Lelkét, hogy elvezessen minket szent Fiadhoz! Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Az Igazság Lelke elvezet majd titeket a teljes igazságra (Jn 16,12-15)



(Forrás: Shutterstock)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- Jézus nekem is megígérte az Igazság Lelkét.
- A Szentlélek elvezet minket Jézus Krisztus teljes megismeréséhez.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Merjem átengedni magamat Istennek, hogy az Igazság Lelke munkálkodjék bennem.
- Hívjam gyakran a Szentlelket!

IMPRESSZUM

A *Lectio divina* segédanyagok, amiknek felépítése a *lectio divina* módszer felosztását követi, segítik az evangéliumi szakasz imádságos elmélyítését.

Lectio divina segédanyag, Szentháromság vasárnapja („C” év)
Borítófotó © Shutterstock

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

Szent Ágoston gondolatait a Biblia dei Padri olasz nyelvű kiadvány alapján Rác Dávid fordította

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

Schvalm Rózsa: Szentháromság - <https://keresztvenversek.wordpress.com/category/szerzok-szerint/schvalm-rozsa/>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a *lectio divina* munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Livia, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Grász-Szily Boglárka, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlné Révfalvi Ildikó, Paal Ágnes, Rác Dávid, Rác Édua Anna, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Vermes Nikolett, Zimonyi Géza.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2022

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelcím: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu